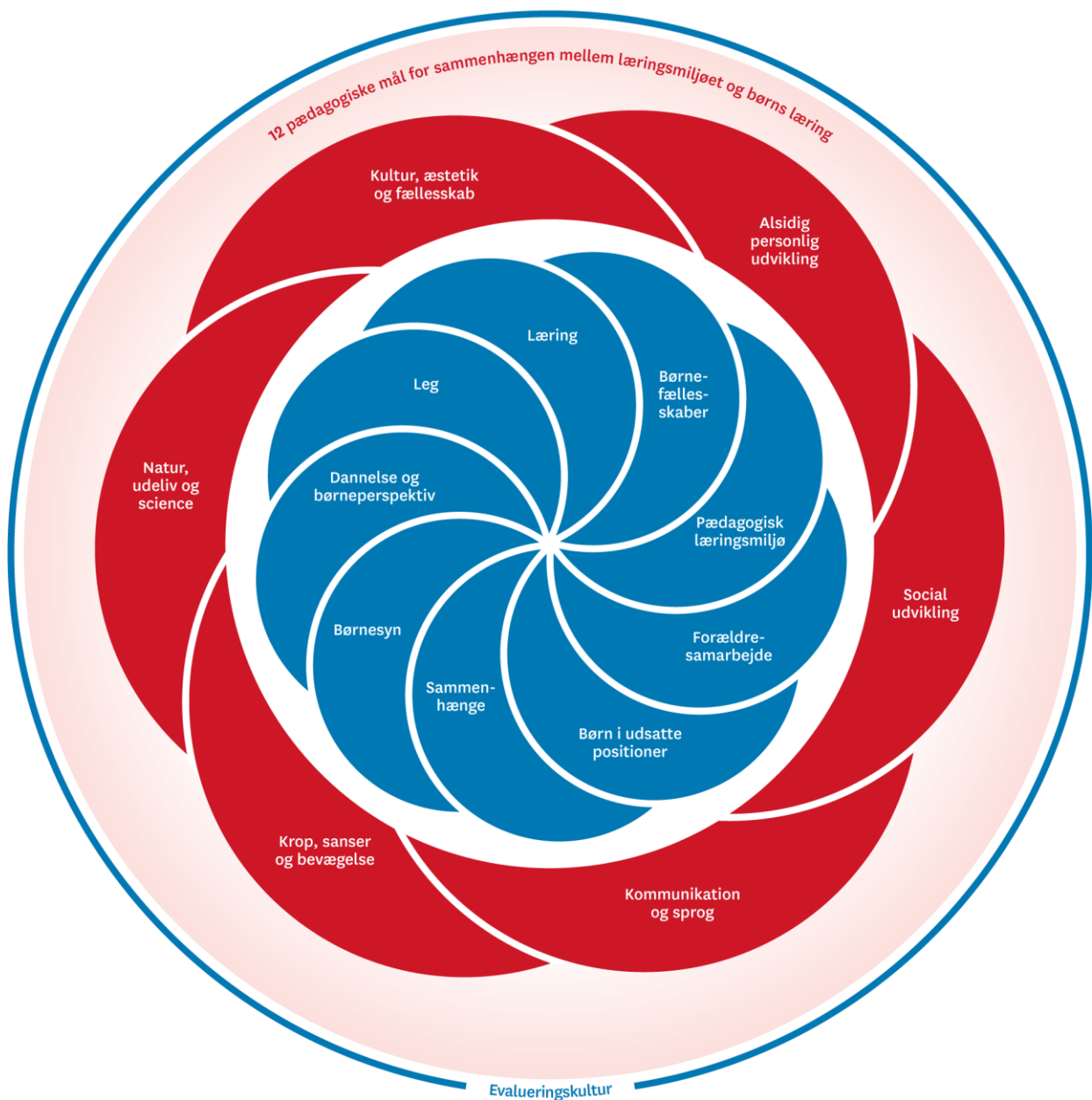

Styrket pædagogisk læreplan for Børnehuset Rosenhaven 2024

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Hvem er vi?

Rosenhaven er en mellemstor institution med ca. 117 børn i alderen 0-6 år, samt ca. 30 ansatte. Vi er beliggende på Hortensiavej 11, godt forankret i lokalmiljøet. Vi er et hus med gode fysisk indendørs rammer, samt to legepladser hvor begge har gennemgået fornyelse i 2022 og 2023. Rosenhaven er beliggende i gåafstand til blandt andet Frederiksberg have, og lokalmiljøets grønne områder og kulturelle tilbud anvendes ofte. Vi har syv stuer fordelt på to afdelinger kaldet minirosen og store hus. Hver stue har ca. 18 børn i alderen 0-6 år, med tre faste voksne tilknyttet. Derudover har vi 2-4 flyvermedhjælpere fastansat i vores hus så de voksne der skal fungere som vikar på stuerne har en reel tilknytning til huset og et godt kendskab til børnene og vores pædagogik. Vi har løbende pædagogstuderende tilknyttet vores personalegruppe, og finder høj værdi i at have studerende i huset og medvirke til at uddanne flere fagligt dygtige pædagoger.

Kerneopgaven i Rosenhaven er i samarbejde med forældrene, at barnet lærer, udvikler, trives og dannes til at blive et robust, livsdueligt og trygt barn der bliver klar til skole og det fremadrettede liv.

I Rosenhaven arbejder vi med familiestuer. Her er det pædagogiske fokus på den fulde aldersintegration der blandt andet understøtter værdien i, at børn har andre at spejle sig i på tværs af alle aldersgrupper. Vi arbejder med at følge børnenes spor og vægter medindflydelse og medinddragelse. Vi arbejder med små læringsgrupper med udgangspunkt i den styrkede læreplan, for at sikre trivsel, læring, udvikling og dannelse hos alle børn.

Den pædagogiske læreplan er et aktivt og dynamisk arbejdsredskab for den pædagogiske praksis. Formålsbestemmelserne for dagtilbuddene sikre blandt andet at dagtilbuddet skal:

1. Fremme børns trivsel, læring, udvikling samt dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljø hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i børnenes perspektiv.
2. Samarbejde med forældrene og give alle børn omsorg, og understøtte trivsel, læring, udvikling og dannelse samt bidrage til en tryk opvækst.
3. Sikre børnenes trivsel, sundhed og udvikling og læring gennem et æstetisk, fysisk og psykisk børnemiljø.
4. Give børnene medbestemmelse, medansvar og en forståelse for en oplevelse af demokrati.
5. Bidrage til at udvikle børnenes selvstændighed og evner til at indgå i forpligtende fællesskaber.
6. Sikre barnet en god og sammenhængende overgang fra dagtilbud til skole ved at understøtte barnets grundlæggende kompetencer og lyst til læring.

Den pædagogiske læreplan understøtter bl.a. barnets nysgerrighed, gå-på mod, selvværd, sprogtilegnelse og bevægelse. Disse punkter udvikles og understøttes i den pædagogiske hverdag med fokus på læreplans temaerne.

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

Børnesyn

I Rosenhaven arbejder vi med den fulde aldersintegration. Dette kalder vi familiestuer. Det gør vi fordi vi ser og oplever hvordan børnene intuitivt understøtter hinanden i deres individuelle læringsprocesser på tværs af alder. Dette kan eksempelvis være processen i at barnet øver sig i at tage tøj på med hjælp fra en voksen, til at barnet nu kan være den der hjælper et andet barn i samme proces.

I Rosenhaven er børnesammensætningen med familiestuer en måde at understøtte og fremme børns naturlige interesse, empati og omsorg for hinanden. På den måde skaber vi et inkluderende pædagogisk læringsmiljø, som tager højde for at involvere og inkludere alle børn. I arbejdet med den fulde aldersintegration har barnet mulighed for at lege både opad og nedad. Der kan være særlige årsager til at et barn på 4 år leger bedre med børn der er ét år yngre eller ældre. Dette kan være af kognitive årsager eller sproglige kompetencer, eller bare fordi man er gode venner. Hovedpointen er, at barnet har mulighed for at udvikle relationer med børn på tværs af alder og køn. Derudover skal barnet ikke skifte stue når det går fra vuggestuebarn til børnehavebarn, men får lov til at blive i samme gruppe både som det lille, mellem og store barn.

Gennem de tilrettelagte pædagogiske aktiviteter, oplever alle børnene deltagelsesmulighed i fællesskab med andre børn, både de ældre og de yngre. I marts 2022 startede vi et tværfagligt samarbejde på tværs af alle 7 stuer. Dette beskrives nærmere i et senere afsnit. Vores grundlæggende opfattelse er at børn i fællesskab med andre børn kan lære de grundlæggende egenskaber for at gøre barnet robust til skolestart. Vi oplever, at børnene har forståelse for hinandens forskellige kompetencer, og ved at blive mødt med forstående, anerkendende og lyttende voksne opdager barnet egne ressourcer der inddrages i hverdagen, uafhængigt af alder.

Børnefællesskabet er i centrum for det enkelte barn, og vi prioriterer legens betydning da barnet gennem leg udvikler alsidige grundlæggende kompetencer der er vigtige for barnets fremadrettet deltagelsesmuligheder ved skolestart. Legen har værdi i forhold til den sociale, sproglige, kommunikative, motoriske, kognitive og personlige tilegnelse samt almen udvikling og trivsel. Gennem legen opdager barnet egne ressourcer, grænser og forskelligheder både i forhold til køn, kultur, interesser og meget mere. Vi arbejder med fokus på at alle børn har et positivt selvsyn, så barnet bliver i stand til at opleve og håndtere modstand.

Dannelse og perspektiv

Rosenhavens pædagogiske opgave er at sikre at alle børn uanset køn, kulturel baggrund, alder, social status, tro eller familieværdier bliver mødt med anerkendelse, omsorg og respekt, og støttes dér hvor det enkelte barn har behov for hjælp og støtte. I Rosenhaven følger personalet børnenes interesser og spor, og inddrager og referer til børnenes viden, kultur og værdier i en forankring hos det enkelte barn om at orientere sig i en verden, som et hensynsfuldt og demokratisk menneske. Dette fremmer udvikling af fællesskaber og venskaber, og danner grobund for tryghed, trivsel og læring hos det enkelte barn. Vi har fokus på, at alle børn er inkluderet og er en del af fællesskabet. Det betyder at de voksne tilrettelægger en hverdag der er tydelig og genkendelige for børnene.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der sikrer alle børn mulighed for trivsel, læring, udvikling og dannelse?

De små læringsgrupper foregår løbende hele året minimum to gange om ugen. Nogle temaer og fokuspunkter giver anledning til relevante udflugter, og andre temaer gør sig gældende i de mange daglige rutiner der er en del af børnenes hverdag, og er dermed en helt naturlig del af hverdagen på stuen, med tanke på læringsmiljø hele dagen. Efter to år med Corona har vi haft fokus på arbejdsfællesskaber og videndeling i personalegruppen til gavn for læring og fællesskab hos både børn og voksne på tværs af hele huset. Der arbejdes med et fælles tema fra læreplanen i hele huset over en 6 ugers periode, efterfulgt af 4 uger til evaluering og planlægning. Stuerne arbejder sammen to og to, og opdeler børnene i mindre grupper tilpasset til det planlagte tema. Vuggestuebørnene har dialogisk læsning hvilket er den tidlige sprogtilegnelse, tilpasset om det er de ét årige eller de to årige man laver dialogisk læsning med.

Ud over arbejdet med små læringsgrupper er der daglig fokus på sprog, fællesskaber, selvhjulpenhed, inklusion, spontane vokseninitieret aktiviteter og børnenes egen fri leg.

Vi har i en længere periode haft øget fokus på indretning af læringsmiljøer på alle stuer samt indendørs fællesarealer. Derudover har vi løbende fokus på at inddrage læreplanen og styrke læringsmiljøerne på vores legepladser. Vi har indkøbt mange forskellige materialer til vores uderum så der er mange tilbud til børnenes ude leg af både fysisk legende karakter for at udvikle på børnenes grovmotorik og mere rolige legegenstande af mere stille og finmotorisk karakter. I løbet af dagen, opdeler alle stuerne sig i mindre grupper fordelt på inde eller ude, på tur eller på legeplads. Det er ofte opdeling der tilgodeser børnenes zone for nærmeste udvikling.

I Rosenhaven er det af høj værdi at børnene inddrages i de daglige rutiner og gøremål i form af ugen hjælpere. Dette betyder konkret at børnene blandt andet deltager i at gøre madvogn klar til frokost og dele kopper og tallerkner ud i fællesskab med en voksen. Barnet bliver her en synlig del af fællesskabet i dagligdagens ansvar og rutiner med mulighed for at være sammen om noget der er til glæde for alle. Sundhed er vigtigt for barnets udvikling og trivsel. Derfor har køkkenet fokus på sundhed, bæredygtighed, ernæring og økologi. Stuerne har fokus på at tale om den mad der spises, og vi oplever at mange af børnene bliver madmodige og interesseret i den kost der serveres. Der tages fine billeder af dagens måltid som køkkenpersonalet deler på Instagram på boernehuset_rosenhaven.dk

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Rosenhaven har vi ca. 117 børn med interesserede og engagerede forældre. Vi har en aktiv forældrebestyrelse der afholder 4 møder om året sammen med ledelsen og to medarbejderrepræsentanter. Repræsentanterne er tilgængelige for den øvrige forældregruppe på den pågældende stue ved behov. Ved særlige situationer og efter behov er ledelsen og bestyrelsen i tæt sparring og samarbejde. Dette kan eksempelvis være ved personale rokade, generel omstrukturering eller politiske beslutninger mm.

I dagligdagen anvender Rosenhaven Aula som platform for dialog og beskeder forældre og personale imellem. Derudover anvendes Aula også som et fælles dialogredskab og dokumentation til forældre på de enkelte stuer, personalet og ledelsen imellem, samt ledelsen til forældregruppen.

For at understøtte barnets trivsel vægter personalet i Rosenhaven en løbende dialog med forældre.

Der tilbydes altid en 3-månederssamtale efter barnets indkøring, og der tilbydes altid en samtale inden barnet starter i skole. Er der behov for samtaler ind i mellem disse to er det altid en mulighed.

Vi sprogtester alle tre-årige, og i den forbindelse vil der være mulighed for at forældre og personale mødes, for at tale om status på barnets udvikling og trivsel. I Rosenhaven har vi tre sprogambassadører der løbende arbejder med børnenes sprogtilegnelse og kommunikative strategier i hele huset. Der arbejdes ligeledes med den generelle sprogudvikling og sprogtilegnelse på alle stuer i dagligdagen, i faste rutiner, i leg, i dialoger og samtaler og i planlagte og spontane aktiviteter.

Der afholdes ét årligt forældremøde i oktober hvor der også er valg til forældrebestyrelse. Stuerne holder selvstændigt forældrekafe i løbet af året. I Rosenhaven inviterer bestyrelsen forældre og søskende til sommerfest og Rosenhaven inviterer til julefest.

Eksternt samarbejde i Frederiksberg kommune

Som kommunalt dagtilbud i Frederiksberg kommune arbejder og sparrer vi i tæt samarbejde med de pædagogiske konsulenter, PPR (pædagogisk, psykologisk rådgivning), familieafdelingen og andre fagprofessionelle folk ved behov. Dette gør at der løbende arbejdes med fokus på alle børns trivsel, udvikling og læring således at barnet bliver livsdueligt og skoleparat. Der afholdes dialogmøder når det pædagogiske personale og forældre har behov for ekstra sparring og eventuel fremadrettet indsats for et barn. Dette kan være af kognitive, sociale, motoriske, sproglige eller andre årsager og kan være en hjælp i hjemmet, i institutionen eller begge. Her samles én eller to pædagoger fra barnets stue, forældre, ledelse, samt relevante fagfolk fra PPR, for at tale om barnets udfordringer samt en status på hvad der er arbejdet med indtil nu. Forældre perspektivet er vigtigt ift. hvordan barnet trives og udvikles i hjemmet kontra i daginstitutionen. På den måde finder man i fællesskab frem til en relevant og fremadrettet indsats for barnet hjemme og i Rosenhaven.

Vi har fuld forståelse for, at det fra et forældreperspektiv kan være en yderst følsom og overvældende oplevelse, at sidde i samtale omkring ens barn hvis der er udfordringer. Årsagen til formen er, at man som samlet faggruppe og i samarbejde med forældrene, sammen kan skabe så tydeligt et billede af barnets ressourcer og udfordringer og dermed aftale den fremadrettede proces til gavn for barnet. Derefter aftales i fællesskab hvilke indsatser der skal sættes i gang, og hvad der konkret kan sættes i værk på stuen for barnet og i hjemmet. Dialogmøde formen er på den måde et tidsbesparende forum, der er til gavn for barnets udvikling og trivsel, da der hurtigst muligt bliver sat nogle kvalitetsbaseret og fagfaglige indsatser i gang for barnet og i børnegruppen på stuen. Ydermere undgår man at vigtig information går tabt i videndelingen, da alle fagfolk og dem der kender barnet til dagligt er samlet på én gang. Det fremadrettede forløb er ofte sådan, at der sættes ind med enkelte tiltag med de nødvendige relevante fagprofessionelle.

Herefter afholdes løbende nye dialog og arbejds møder. På denne måde sikre vi at barnet får den bedst mulige støtte og mulighed for inklusion, udvikling og trivsel i hverdagen i Rosenhaven.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

I Rosenhaven er traditionen at vi fra september til april måned samler en storbørnsgruppe af alle de kommende skolebørn på tværs af stuerne. Vi har som udgangspunkt adgang til lokaler på Ny Hollænderskolen, hvor de kommende skolebørn laver skoleforberedende aktiviteter. I Frederiksberg kommune er der fokus på at alle børn bliver livsduelige og skoleparate. En god start i skolen er vigtig for barnets fremtidige skoleliv og uddannelse. Derfor er forberedelsen og arbejdet med overgangen fra daginstitution til skole vigtig, og en proces vi arbejder seriøst med i samråd med de lokale skoler og forældre. Storbørnsgruppen forbereder og øver barnet i koncentration, at modtage beskeder og at kunne indgå i et socialt fællesskab.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet som led i de pædagogiske læringsmiljøer?

I Rosenhaven har vi nem adgang til mange af Frederiksbergs smukke grønne områder og legepladser. Vi benytter biblioteket, har adgang til Hermeshallen samt en budosal til fysiske aktiviteter indendørs, lige rundt om hjørnet. Vi har to el-ladcykler hvor 8 børn og to voksne kan cykle ud i det blå, bruger offentlig transport, og har store barnevogne med plads til 4 børn, og mulighed for en lur til de små hvis turen bliver lidt længere. Vores legepladser fungerer som åbne friarealer. Dette betyder at mange af områdets børn kommer og leger sammen i weekenderne. Her mødes børn og familier uden for lukketid, og har på den måde et trygt område børnene kan lege sammen på uden for Rosenhavens åbningstider.

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Rosenhaven består af syv stuer. Fire stuer har direkte egen adgang til legeplads. Huset er opdelt i to afdelinger. Det ene kalder vi "Store hus". Her finder man fire stuer, køkkenet, et stort fællesareal, mødelokale, et akvarie, nedgang til kælder samt kontoret. Den anden afdeling kalder vi "Mini-rosen". Her finder man tre stuer, et mindre fællesareal, en lang gang samt et lille køkken. Alle stuer har eget toilet med to børnetoiletter, to børnehåndvaske, samt ét puslebord med håndvask til personalet.

I den kommende tid vil der være fokus på at optimere de pædagogiske læringsmiljøer på stuerne og de indendørs fællesarealer.

Rosenhaven har tre udendørs kryberum. Her sover de børn der som udgangspunkt er under to år, eller når barnet er motorisk bevidst ift. at være spændt fast i krybbe eller barnevogn. Rosenhaven arbejder med en søvn-politik hvor vi som udgangspunkt ikke vækker sovende børn. Vi er opmærksomme på at der kan være perioder hvor man som forældre oplever at barnet ikke falder i søvn om aftenen, eller vågner på skæve tidspunkter. Vores faglige viden samt sparring med sundhedsplejen og søvnekspertter viser os at der ikke er

belæg for at det hjælper barnet at fjern eller forkorte luren. Har et barn svært ved at falde i søvn eller vågner uregelmæssigt kan dette skyldes mange andre aspekter. Dette kan eksempelvis være kognitiv udvikling, sproglig udvikling, overstimulering ifm. hverdagen, stemninger omkring barnet, brug af skærm inden sengetid og meget mere. Vi opfordrer forældre til at være i dialog med os omkring emnet.

Alsidig personlig udvikling:

Vi bruger forældrenes viden om barnet og er opmærksomme på familiens og barnets perspektiver og ressourcer ift. indkøring i daginstitution, og løbende i hele den periode barnet går i Rosenhaven.

Vi arbejder på tværs af alder, køn, samt social og kulturel baggrund på stuerne. Vi tager udgangspunkt i det enkelte barns kompetencer og understøtter barnets proces i at udvikle, udforske og erfarer. Barnet vil møde udfordringer så som at vente på tur, være selvhjulpen, løse konflikter og lignende. Det pædagogiske personale motiverer, guider og støtter barnet, så vi med anerkendelse viser at vi har troen på at barnet kan mestre det barnet er i gang med. Med den voksens positive støtte og tro på barnets evner, oplever barnet stolthed og succes ved selv at kunne klare udfordringen. Vi er i dialog med forældre om barnets trivsel og alsidige personlige udvikling i hverdagen, og bringer de øvrige læreplaner i spil i læringsmiljøet for, at understøtte hele barnet i dagtilbud, så vel som i hjemmet. Det pædagogiske personale støtter børnene i deres udvikling i tæt samarbejde med forældrene, og vi arbejder med barnets nuværende og nærmeste udviklingszone, når barnet skal tilegne sig nye færdigheder.

Vores bøger, dukker, udklædningstøj m.m. skal efterhånden, som vi køber nyt åbne op for at man som individ kan spejle sig i mange forskellige måder at være menneske på. Fx etniske dukker eller bøger om forskellige familiefomer. Personalet skal gennem rollelege, historier og samtaler udfolde og udfordre børnenes forståelser af fx kønsroller, udtalte regler og normer i institutionen og i samfundet.

Vores læringsmiljø bygger på tydelige, trygge og anerkendende rammer for børnene, og giver dermed barnet muligheder for at tilegne sig egne kompetencer. Vi støtter barnet i at sætte ord på følelse. Der kan dog være uhensigtsmæssige måder at udtrykke sine følelser på, især hvis det går ud over andre. Her hjælper og guider vi barnet, så barnet med tiden finder andre måder at reagere og udtrykke sig på, og vi øver og lærer børnene at forstå egne og andres grænser. I nogle situationer inddrager vi forældrene og finder det givende og udviklende for barnet at der er en samskabende dialog mellem hjem og institution.

Når vi arbejder med at gøre børn selvhjulpne på flere områder i hverdagen mht. af- og påklædning, håndvask, spise, rydde op osv., er det ikke for, at de voksne skal slippe for arbejdet men fordi børn vokser af at der stilles passende krav og udfordringer til dem. Vi opfordrer også børnene til at hjælpe hinanden og har i det hele taget fællesskabet som en rød tråd i næsten alt hvad vi foretager os.

Social udvikling:

Barnet styrker sine sociale kompetencer i samspil med andre, og tilegner sig spilleregler for samvær, lege og aktiviteter og er selv med til at skabe reglerne som en del af samværet. I venskaber mærker barnet hvad det betyder at være sammen med andre, og barnet lærer at samarbejde, udvise empati og tage et socialt ansvar. Rosenhaven er en social kontekst for barnet, som er anderledes end hjemmet. Dette betyder helt konkret, at vi vil se sider af barnet som er anderledes end dem i oplever hjemme. Børnene lærer sig sociale kompetencer primært ved at indgå i sociale sammenhænge – i leg, fælles aktiviteter og i samspillet med andre børn og voksne. Barnet bruger legen til at danne relationer og dermed knytte venskaber. Vi vægter derfor den spontane leg og den voksenstyrede leg stor værdi og legen har høj prioritet.

Vi skaber rum og mulighed for den relativ uforstyrret frie leg. I legen prøves de sociale spilleregler af, ved at afprøve grænser, samarbejde, forhandle, give plads, sige til og fra og gå på kompromis. Vi inspirerer, udfordrer og vejleder ved behov, og har øje på de børn som har svært ved at få adgang til legefællesskaberne. I legen lærer barnet at der kan være flere måder at gøre tingene på, og at kommunikationen er vigtig i samvær med andre mennesker. Dette gælder både nonverbal og verbal kommunikation.

Børnene deles op i mindre grupper hvor den enkelte har bedre deltagelsesmuligheder for at være aktivt deltagende i fællesskabet. Vores tilgang til samspil og konfliktløsning tager udgangspunkt i, at vi møder hinanden med en anerkendelse af, at ens egen oplevelse af en situation kan være anderledes end et andet barns/den voksnes oplevelse.

Vi møder børnene i øjenhøjde med respekt for forskelligheder. Det enkelte barn skal føle sig set, hørt og forstået, for at kunne drage omsorg og vise respekt for sig selv og andre. Som voksne er vi rollemodeller – børnene afspejler os voksne, og børnene spejler sig i hinanden på tværs af køn og alder. Vi er opmærksomme på hvordan vi kommunikerer og agerer i forhold til andre – både børn og kollegaer og forældre. Vi er nysgerrige, drager omsorg og udviser respekt. I legen lærer børnene at aflæse og afstemme følelser, mimik og kropssprog hos sig selv og andre. Derudover lærer børnene at lytte til hinanden, vente på tur og forstå at der er andre end blot barnet selv.

Børnene deles til tider op i mindre grupper, hvor det enkelte barn har større deltagelsesmulighed for at deltage i fællesskabet. På den måde lærer børnene hvad der er på spil i en given situation. Dette fremmer barnets evne til selv at kunne aflæse forskellige sociale spilleregler og indgå i sociale sammenhænge. Vi tager ansvaret for at alle børnene føler sig som aktive medspillere i et fællesskab og har mulighed for at danne relationer.

Kommunikation og sprog:

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Når vi modtager det lille vuggestuebarn er vi interesseret i at vide hvordan barnets sproglige udvikling har været fra fødslen. Har barnet pludret, pludret i to-stavelser, reagerer barnet på sit navn og så videre. Vi voksne er tydelige sproglige rollemodeller der er opmærksomme på at lytte til alle børns bidrag til dialogen,

rose og anerkende barnet så barnet får selvtillid og mod på at bruge sproget. Sproget er vejen for barnet til at danne relationer og udvikle sig videre i en social kontekst, og hvor barnet kan stille nysgerrige spørgsmål. Det er også med sprogets udvikling at barnet øver sig i legens mange uskrevne regler som eksempelvis forhandling, fantasi, kompromis mm.

I Rosenhaven har vi trygge rammer for at barnet har mulighed for at få taletid og udvikle sproglige kompetencer. Derfor er det vigtigt at give tid til turtagning i dialogen. Det pædagogiske personale bygger ovenpå og udvider barnets kommunikative strategier. Dette foregår i de daglige rutiner, fx på puslebordet ved bleskift, ved af- og påklædning, borddækning og samtaler omkring spisebordet, i garderoben og i leg ude og inde.

Derudover har vi dialogisk læsning/sang- og fagtelege med vuggestuebørnene på deres alderssvarende niveau i.

Kommunikation og sprog er grundlæggende for at kunne indgå i fællesskaber med andre og skabe forståelse omkring sig selv og andre. Der igangsættes aktiviteter der understøtter barnet i at være aktivt deltagende og gøre sig egne erfaringer i at bruge sine sproglige kompetencer. Dette sker i hverdagens leg og dialoger samt i tilrettelagte aktiviteter såsom dialogisk læsning, sang og sanglege, rim og remser.

Vi tager billeder eller film af aktiviteten, af legen og på udflugten, og bruger dem til at skabe dialog med børnegruppen om oplevelsen. Når det bliver svært selv at fortælle, kan børnene bruge billederne til at pege, og den voksne hjælper med at sætte ord på.

I børnenes hverdag er vi opmærksomme på at skriftsproget er interessant for nogle børn i en tidlig alder. Vi følger børnenes spor, og erfarer at selv de mindste børn får læring af at lege med ord, smage på lyde, finde egne bogstaver osv. Det er ikke et krav fra skolerne side at barnet skal kunne skive og kende alle bogstaver når det starter i skole. Vi synes dog at det er vigtigt at barnet bliver mødt med mulighed for læring hos det læringsparate barn.

Alle børn holder af at få læst højt. For os er det vigtigste at man er sammen om en hyggelig stund sammen med et eller flere børn. Skal der et større læringsperspektiv i læsestunden sættes bogen i centrum på en anden måde. Vi kan med de større børn snakke om forsiden, bagside, læseretning og forfatter. Vi taler om handlingen – både hvad der er sket og hvad der mon sker på næste side? Vi har forskellige slags bøger – papbøger, højtlesningsbøger, kapitelbøger og børnefaglitteratur. Højtlesning styrker børns sprog og deres evne til abstrakt tænkning og udvidelse af fantasien. Det er alment dannende at børn gennem litteratur tilegner sig viden om verden omkring dem, og at give perspektiver til at forstå verden med nye øjne. Vores erfaring viser at læsning introducerer barnet til flere ord og derpå tilegner sig et bredere ordforråd. Vi opfordrer altid at forældre læser højt med deres barn.

I Rosenhaven har vi børn hvor dansk ikke er deres primære sprog. Derfor inddrager vi aktivt kropssprog, piktogrammer og billeder i kommunikation for at alle børn tilegner sig en forståelse af det der sker omkring dem, og udviser nysgerrighed for det sprog de taler hjemme, og inddrager eksempelvis gerne sange eller remser på andre modersmål hvis dette er muligt. Dette styrker alle børn og giver anledning til at dialog kan foregå på mange måder. Familierne fra udlandet har vi et nært samarbejde med – nogle med tolkebistand og hjælp fra Frederiksberg kommunes sprogkonsulent – og prøver på bedste måde at hjælpe både barn og forældre.

Vi er i tæt samarbejde med PPR, hvor logopæden er vores sparringspartnere i den pædagogiske praksis og tilgang til sproglige udfordringer. Dette kan være fordi barnet er tosproget, har vanskeligheder ved særlig ordlyd, stammen eller nedsat hørelse som hindre barnets sprogtilegnelse.

Krop, sanser og bevægelse

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Forskning viser at børn udvikler sig optimalt – intellektuelt, kropsligt og socialt – når voksne give dem mulighed for at lære på den måde der er den mest naturlig for børn, nemlig med hele kroppen. I Rosenhaven er børnene ofte omkring 1 år når deres institutionsliv begynder. Det betyder, at vi har glæden ved at se dem kravle, rejse sig, gå ved at støtte sig til skamler, tage deres første skridt og derefter gå selv, løbe, hoppe, springe, kaste osv.

Derfor har vi fokus på at indrette os således at børnene får de fysiske og sanselige udfordringer barnet har brug for. Vi bruger både vores ude- og inde rum til at lege i. Udenfor er der gynger, klatrevægge, rutsjebaner, cykler, hække og træer til at kravle i, sandkasser, fodboldbane, balancebaner, bakket terræn samt klatre moduler til alle aldre til at klatre på. Vi bruger også nærmiljøet heriblandt Frederiksberg Have og Søndermarken der både giver anledning til at bruge sanserne, til at få løbet på større vidder samt at finde andre legepladser rundt i nærmiljøet. Indendørs laver vi også plads til fysiske lege ved at lade børnene bygge huler, lave motorikbaner med BoBles eller møblerne på stuen og meget mere. Derudover laver vi rytmik, stopdans, sanglege samt klassiske lege hvor krop, sanser og bevægelse kommer i spil i børnefællesskabet. Vi bruger vores fælles arealer til at bygge BoBles og andre byggeelementer, som udfordrer grov motorikken, legen, fantasien og samarbejdet for store og små.

Finmotorikken er en lige så vigtig del af barnets udvikling som grov motorikken. Finmotorikken øves blandt andet når børnene tager tøj af og på, åbner knapper, lyner lynlås, maler, tegner, klipper, laver puslespil, leger med modellervoks, kartoffelmel og vand, perler, "lille LEGO"/duplo, leger i sandkassen, finder blade og pinde, hælder vand i en kop og spiser mad med ske/kniv/gaffel. Alt dette er en del af hverdagens aktiviteter.

Derud over er der læring i de daglige rutiner. Der skal vaskes hænder, tages tøj af og på og øves i at mærke og reagere på toilettrang, temperatur, sult og tørst. Kropslige fornemmelser og udfordringer, som også ofte har brug for italesættelse, opmærksomhed og støtte fra personalet. Selvhjulpethed er vigtigt da det styrker barnets kompetencer og selvopfattelse. For os er det vigtigt at barnet får tid og lov til selv at prøve, også selvom blusen ender med at være på vrang, eller at bukserne har baglommerne foran. Børn kan og vil ofte selv, og det giver god mening at give barnet tid til at fordybe sig i at tage strømperne på, også selvom det kan være en frustrerende proces for barnet undervejs, og selv om det måske ikke sidder helt som det var tænkt.

Børnenes opdagelse af egen krop fylder i hverdagen som en naturlig del af at opdage sig selv og som giver anledning til mange snakke på badeværelserne. Både når større børn gerne vil "hjælpe" med et bleskift, men også når de kikker på hinanden og opdager forskelle. Arbejdet og planlægning af små læringsgrupper planlægges ud fra børnenes spor, interesser og til fordel for læring og udvikling. Stuerne arbejder med forskellige temaer som eksempelvis "Kroppen – hvad kan den?" Sanserne, rytmik, yoga, musik med instrumenter og dans og meget mere. Vi har løbende opmærksomhed på hvordan vi bringer "krop, sanser og bevægelse" med ud på legepladsen i voksenstyret aktiviteter.

Natur, udeliv og science:

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

På legepladsen får børnene dagligt førstehåndsoplevelser med forskellige naturfænomener året rundt. Vi følger årstidernes gang på vores legepladser, hvor der er egern og et rigt fugleliv der hygger sig i fugle- og stærekasser. På legepladserne får børnene konkrete erfaringer med jord, luft, planter, insekter og vand. Her taler vi om vejret, årstidernes kendetegn og måneder. Vi hopper i vandpytter og laver mudder-kager, og leger med gamle juletræer indtil de ikke kan mere. I foråret holder vi blomstens dag hvor alle plantekasser får nyt liv.

Som udgangspunkt er alle børn ude hver dag, enten på legepladserne eller på tur. Børnene præsenteres desuden for forskellige områder – Frederiksberg Have, Zoologiske Have, Landbohøjskolens Have, Søndermarken. Turen kan gå til Hareskoven, Quark naturcenter eller naturcenter Amager og Amagerstrandpark og Valbyparken. Vi ser naturen som et sted, hvor man kan bruge sin krop og sanser, samle ting eller hvor legen kan udfoldes på en anden måde.

Vi har forskellige projekter i årets løb som eksempelvis plantedag i maj hvor alle børn medbringer en plante der sættes i plantekasser og bede på legepladserne. Vi følger børnenes spor, fx ved at finde insekter, snegle, regnorme og kigger på dem igennem forstørrelsesglas. Vi laver insekthoteller og graver glas eller kartofler ned i jorden som dyrefælder, og sætter dyrene fri når vi har set på dem. Vi fodrer fugle om vinteren og ser på, hvordan de bygger reder om foråret.

Vi går på ture med temaer som "skrald i naturen", "tegn på forår", "hvor mange dyr kan vi finde og meget mere", men vigtigst taler vi med børnene om respekten for naturen og hvordan vi sammen passer på miljøet. Børn har generelt en god viden om hvordan man passer på miljøet, og hvordan man bedst sorterer affald. Den første matematiske opmærksomhed handler om at måle og veje ting, sammenligne størrelser og vægt. Vi ser hvad der kan flyde/synke, og vi tæller og finder store blade, små pinde, stort hul osv.

På et af fællesarealerne har vi et stort akvarie som vi ser til hver dag og fodre fiskene. Vi holder øje med om der er kommet unger og ser på det liv der er i akvariet.

Kultur, æstetik og fællesskab

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Vi vægter fællesskabet og samværet, og vi øver os i at være sammen i både små og store fællesskaber. Vi oplever at børnene er gode til at hjælpe hinanden, og at de synes det er dejligt at lave noget i fællesskab med andre børn og voksne. Børnene er glade for at besøge hinanden på tværs af stuerne, og på den måde knytte venskaber til andre børn og være trygge ved andre voksne udenfor deres egen faste stue.

Demokratiet er i fokus på stuerne, og børnene øver sig i at ytre sig i gruppen, at lytte til andre, gå på kompromis og at vente på tur. Vi bruger måltidet som samlingspunkt, hvor hygiejne, selvhjulpethed og madkultur er i centrum for det gode måltid, og spiser i små grupper af både store og små børn, hvor der er tid til nærvær, dialog, godt humør og måske en "tak-for-mad-sang".

Vi vægter at der er plads til at børnene kan udfolde sig kreativt på eget initiativ. Dette kan være at tegne, lege med perler eller klippe/klistre. Stuerne udsmykkes med børnenes egne kreationer.

I hverdagen gør vi brug af rim og remser og der læses i bøger. Der er adgang til tegning, puslespil, LEGO/Duplo o. lign er i børnehøjde. Børnene har mulighed for selv at tage initiativ til at sætte sig med en bog, en tegning eller et puslespil der giver mulighed for ro og fordybelse, men også til fællesskab omkring bordet. På stuerne synges der sange og leges fælles lege i samlingsstunder. Alle stuer har iPads eller en større tv-skærm som i nogle aktiviteter giver mening at inddrage i læringsforløbet. Der er en fast aftale i huset om at der ikke vises film blot for underholdningens skyld, men at der altid skal være et læringsselement forbundet, og i dialog børn og voksne imellem omkring det man ser.

Evalueringskultur

Hvordan skaber vi en evalueringskultur som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Vi har i nogle år nu arbejdet med "Den nye styrkede læreplan" for at blive bekendt med rammer og indhold i læreplanstemaerne. Vi har haft fokus på at forældrene bliver bekendte med og dermed får forståelse for hvad det betyder når vi siger vi arbejder med en læreplan. I Rosenhaven arbejder vi med metodefrihed på stuerne i de daglige aktiviteter. Dette gør vi for at stuerne frit kan følge børnenes spor og have fokus på de ting der rører sig i børnegrupperne som eksempelvis "legelarm", "Regellege" og/eller rollelege. Derudover arbejder vi med små læringsgrupper som foregår tværgående for børnehavebørnene, med et fælles tema for alle stuer. Hvert tema varer i 6. uger, og mellem hvert tema er der minimum 4 uger til at evaluere på det netop afsluttet tema, og til at planlægge til det nye tema i nye grupper. Temaerne der arbejdes tværfagligt med er; "Alsidig personlig udvikling", "social udvikling", "kommunikation og sprog", "krop, sanser og bevægelse", natur, udeliv og science" samt "kultur, æstetik og fællesskab" som alle er beskrevet ovenover ift. vores pædagogiske overvejelser og praksis.

Planlægningen af de små læringsgrupper prioriteres med mulighed for god forberedelse af de aktiviteter der skal foregå, aftaler om hvem har ansvar for hvad, tydelige rammer for aktiviteterne, hvad er målet med aktiviteten samt en evaluering på det samlede forløb. Vi arbejder ud fra et fælles skema til ovenstående. Dette sikre at alle medarbejdere har kollegaer at sparre med ift. faglig planlægning, opdeling af grupper. Derudover sikre det at alle børn har lige muligheder for læring og sociale fællesskaber, og at barnet tilegner sig venskaber med børn på andre stuer. De små læringsgrupper er for børnehavebørnene, og i samme tidsrum er der planlagt aktiviteter for vuggestuebørnene ud fra deres nærmeste lærings- og udviklingszone. Derudover øves vuggestuebørnene i at indgå i et fællesskab samt at deltage i en voksenstyret aktivitet. Læreplanen er et fælles arbejdsredskab og referenceramme som udvikles over tid, og skal bruges til at udvikle faglighed og kvalitet. Personalemøder bliver brugt på evaluering af vores pædagogiske

målsætninger samt drøftelser og gruppearbejde med en fælles faglig retning, hvor der deles erfaringer, viden og hvor sparring foregår i plenum.

I Frederiksberg kommune er der tilsyn med alle dagtilbud efter metoden KIDS. Tilsynet foregår således at en pædagogisk konsulent kommer uanmeldt og laver tilsyn i 16 timer fordelt på to dage. Der udover er der en pædagog fra huset samt lederen der skal gøre det samme, observere i hele huset samt på udearealerne i 16 timer fordelt på to dage.

Vi har i Rosenhaven netop afsluttet vores tilsyn, og har ud fra tilsynet besluttet at arbejde videre med følgende fokuspunkter;

1. Rosenhaven vil arbejde med i højere grad at følge børnenes spor
2. Rosenhaven vil arbejde med overgange mellem børnenes egen leg og vokseninitierede lege
3. Rosenhaven vil arbejde videre med at understøtte børnenes muligheder for at indgå i, etablere og opretholde legefællesskaber. Dette med særligt fokus på brug af materialer og fysiske omgivelser, så de åbner for lege med højt såvel som lavt aktivitetsniveau

Disse fokuspunkter skal medarbejderne arbejde videre med i fællesskab og implementere i den faglige kvalitetsudvikling over de næste to år. Vi har på vores personalemøde i januar 2024 etableret studiegrupper hvor alle medarbejder tager afsæt i nogle opmærksomhedspunkter samt arbejds- og refleksionsspørgsmål. Vi startede med punkt 1, og vil løbende implementere punkt 2 og derefter tre således at der bygges ovenpå den viden medarbejderne tilegner sig i processen.